

El 92 pot ser l'any de la independència de la província canadenca

Quebec en camí cap a la plena sobirania

Les diferents opcions polítiques de l'única província francòfona del Canadà han unificat criteris i demanen la sobirania total en el referèndum que se celebrarà el 1992.

Visca el Quebec lliure", cridava el president francès general De Gaulle el 24 de juliol del 1967 des de l'ajuntament de Montreal davant de milers de quebequesos com a cloenda d'un discurs monòton. Va rebre una ovació per part de la gentada reunida, mentre que els mitjans oficials canadencs quedaven consternats. Ningú imaginava aleshores el tomb que donaria la història del Quebec i del Canadà. Vint-i-quatre anys després la situació ha evolucionat de tal manera que el Quebec sembla que té assegurada la seva sobirania pel 1992 o pel 1993. ¿Era De Gaulle un profeta? ¿o simplement un forjador de la història, un home capaç de canviar o accelerar el curs dels esdeveniments?

Els últims sondejos efectuats al Quebec donen entre un 60 i un 72 per cent d'opinions favorables a la sobirania. En aquests moments el debat polític se centra en dues opcions: federalisme o sobirania. Tot indica que la dita "revolució tranquil·la" iniciada els anys seixanta està a punt de desembocar en una "independència tranquil·la".

El 1980 un 60 per cent de quebequesos van votar pel federalisme i un 40 per cent per la sobirania. Va guanyar la por al desconegut perquè els independentistes no van saber convèncer el poble quebequès de la viabilitat de la seva proposta. Ara aquest mateix poble està convençut de la viabilitat d'un Quebec independent. Ni els mateixos federalistes ho discuteixen, i el debat polític se centra sobre els riscos i avantatges d'intentar establir un nou lligam federal. Actualment els federalistes han de convèncer els quebequesos; el 1980 eren els sobiranistes o independentistes els que havien de convèncer.

ABANS SEPARATS QUE DIFERENTS

El mes de març passat un informe d'una comissió sobre el futur del Canadà deia

que la major part dels canadencs preferien la separació del Quebec abans que concedir a aquesta província el tractament preferencial que exigeix per mantenir-se dins de la federació. Creada pel primer ministre canadenc, el conservador Brian Mulroney, aquesta comissió va considerar que els canadencs no quebequesos creuen fermament en el principi de la igualtat de les deu províncies que integren la federació i "rebutgen la idea de dos pobles fundadors del país" (els pobles francès i anglès).

Les dues forces polítiques dominants al Quebec no accepten l'actual marc constitucional. El Partit Liberal, al poder, reclama a la resta del Canadà "canvis constitucionals substancials" que permetin al Quebec una autonomia completa en vint-i-dos capítols polítics; i el partit Quebequès, sobiranista, lluita per la independència política acompanyada d'una associació econòmica amb la resta del Canadà.

LA SORTIDA DEL REFERÈNDUM

El passat 27 de març una comissió parlamentària "no partidista i ampliada" encarregada d'estudiar el futur constitucional del Quebec va presentar el seu informe, després de sis mesos de treball. El tret més destacat va ser la recomanació de celebrar un referèndum al Quebec al juny o a l'octubre del 1992 perquè el poble elegixi entre la sobirania o mantenir-se en la federació amb una Constitució reformada. A la comissió, formada per trenta-sis membres, hi havia representats els mitjans polítics, econòmics, sindicals i culturals del Quebec. Segons la comissió, si en el referèndum guanyen els sobiranistes, Quebec hauria de ser independent un any després, és a dir, a mitjan o final del 1993.

Ara la pilota és a mans del govern federal de Brian Mulroney, que abans d'acabar aquest any ha d'intentar presentar una proposta de nova Constitució que sigui acceptable pels quebequesos i per les altres nou províncies del Canadà. És un repte

molt difícil, per no dir impossible. Perquè al juny de l'any passat ja va fracassar un intent de reformar la Constitució en oposar-s'hi dues províncies. En l'intent fracassat s'atorgaven poders molt més minsos que els que ara demana el Quebec. L'acord va ser impossible perquè la Belle Province obtenia un tracte diferenciat de les altres. La lògica diu que si en l'actualitat Quebec demana més poders, l'acord és més impossible encara. El primer ministre de la província de Terranova, Clyde Wells, ha dit recentment que "abans la separació pura i simple que un país descarnat".

El Partit Quebequès, en l'oposició, no més accepta de la resta del Canadà una proposta d'associació econòmica que podria arribar fins a mantenir una moneda comuna. Afirma que la història ha demostrat la incapacitat del federalisme canadenc per renovar-se. Aquest plantejament respon a l'existència d'una insatisfacció general entre la població quebequesa a causa de l'actual situació. Canadà no ha sabut donar resposta a aquesta insatisfacció de la majoria francòfona del Quebec. S'han efectuat diversos estudis sobre la viabilitat econòmica d'un Quebec independent i són coincidents: el país aconseguiria el nivell de benestar de què gaudixen Dinamarca o Àustria.

TRANSFORMACIÓ DELS LIBERALS

El fracàs de les converses per a la revisió constitucional del juny del 1990, l'anomenat Acord del Llac Meech, va portar a molts quebequesos moderats o indecisos a optar per la sobirania. Tanmateix el primer ministre del Quebec, Robert Bourassa, federalista, va diluir les línies clarament sobiranistes del programa polític del seu Partit Liberal aprovades en el congrés celebrat els passats dies 9 i 10 de març a Montreal. El Partit Liberal fins fa poc era federalista, però en el recent congrés, i impulsat pels sectors juvenils del partit,

Robert Bourassa (primer ministre del Quebec) ha vist evolucionar el seu partit cap al "sobiranisme".

ARXIU

els immigrants (fins llavors la gran majoria preferia aprendre l'anglès). Aquesta opció, duta a la pràctica pel govern del nacionalista Partit Quebequès, en favor del francès com a única llengua oficial, ha permès la normalització lingüística a l'ensenyament, comerç, empreses, publicitat, administració, policia i exèrcit. La minoria anglòfona s'hi ha resistit, acudint al govern federal i al Tribunal Suprem, però les sentències en contra del Tribunal Suprem han estat superades en aprovar el Parlament quebequès per segona vegada la mateixa llei derogada pels jutges federals.

BUSH, FEDERALISTA

La situació present és prou seriosa perquè el passat mes de març s'hi pronunciés fins i tot el mateix president nord-americà, George Bush, que va declarar en una visita a la capital federal canadense, Ottawa, estar "molt feliç amb un Canadà unificat". Preguntat pels periodistes canadencs, Bush va manifestar que no volia immiscir-se en el debat constitucional sobre el futur del Canadà però sí que va expressar les seves preferències afirmant: "Estem molt, molt feliços amb un Canadà unificat que ha estat un amic i un sòlid aliat. I quan esteu davant un futur desconegut heu de plantejar-vos preguntes", va afegir. Aquesta és precisament l'estratègia dels federalistes canadencs que ja van fer servir amb èxit durant el referèndum del 1980. Fan servir la por a un futur desconegut plantejant públicament preguntes sobre les repercussions en les pensions de

jubilació o com evolucionarà el nivell de vida.

De moment el govern federal ha dit que pensa plantejar una contraofensiva constitucional l'1 d'agost vinent. Mulroney té davant seu la gegantina tasca de convèncer els seus partidaris, els opositors i les províncies de la necessitat de remodelar el Canadà per donar cabuda a les aspiracions autonomistes del Quebec. Bourassa també juga a favor del federalisme, però necessita que el govern federal li atorgui més poders al Quebec per poder deturar els sobiranistes. Els anglòfons l'acusen de fer xantatge a Ottawa. El problema per a Mulroney i per a Bourassa és fer acceptar que el Quebec és una societat diferent de la resta del Canadà i per tant no pot ser tractada igual. Molts prefereixen veure marxar el Quebec del Canadà abans que acceptar que aquesta província no és igual a les altres. El joc està obert, però no per gaire temps.

EL PARLAMENT PREPARA LA SOBIRANIA

Mentrestant una comissió especial del parlament quebequès ja prepara un estudi sobre totes les modalitats possibles de la separació perquè el govern i el Parlament quebequès estiguin a punt per si és el cas. Com deia Alain Borgognon en una crònica recent des de Montreal per al diari suís *Journal de Genève* "el Canadà anglès està desorientat, no sap què vol i no té un líder creïble per ajudar-lo a traduir el seu pensament, per guarir-lo en temps difícils".

En canvi el Quebec sí que sap perfectament què vol i què no vol, segons tots els sondejos. No vol la situació actual i aspira a una major autonomia política que si no és acceptada pel govern federal ni per les altres províncies canadenses els conduirà a crear el seu estat. Tenim així un panorama internacional que desmenteix els que opinen que en el present només són viables els grans conjunts o estats i que els petits no tenen lloc ni futur. A Amèrica, el cas del Quebec; a Europa, els casos de Lituània, Letònia, Estònia, Eslovènia i Croàcia, entre altres; a l'Orient Mitjà, els contenciosos dels palestins i dels kurds; a l'Àfrica, el cas d'Eritrea; a l'Àsia, el cas del Tibet i els dels tàmlis a Sri Lanka, són una llarga llista de pobles que lluiten amb violència o sense per ser independents. En els pròxims anys alguns d'ells segurament assoliran els seus objectius i els que tenen les fronteres actuals com a cosa sagrada hauran de callar, perquè el món continuarà la seva marxa sense els cataclismes polítics que ells anuncien.

El poble del Quebec ha efectuat de manera exemplar el seu camí cap a la sobirania o una àmplia autonomia que satisfaci les seves aspiracions d'autogovernar-se. El joc democràtic permet a la voluntat popular expressar-se i obliga el govern a respectar aquesta voluntat. Molts catalans hem seguit des de fa anys aquest procés amb interès i amb enveja perquè els quebequesos han arribat a un punt del qual el nostre poble encara està força allunyat. ¡Visca el Quebec lliure!

Antoni Reig